

2025-09-15

Utbildningsdepartementet
Diarienummer U2025/01339

Remissvar på promemorian En särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma

Om promemorian och dess förslag

Förslaget innebär en ny ersättningsmodell där lärosäten får ersättning enligt tre nivåer. Vilken ersättningsnivå en utbildning ska ha styrs bland annat av lärartid samt behovet av utrustning och lokaler med mera. Kurserna ska riktas till yrkesverksamma, vara dokumenterat relevanta för arbetsmarknaden, och ofta vara på distans och deltid upp till maximalt 75 procent. Utbildningarna ska omfatta kurser på 1,5 – 5,5 högskolepoäng.

Den nya modellen bedöms enligt förslaget vara effektiv och ge de incitament som behövs för att lärosäten ska utveckla nya utbildningar som bättre möter arbetsmarknadens och redan yrkesarbetandes behov. Förslaget bedöms kunna innebära 10 000 korta kurser och omfatta totalt 35 000 högskolepoäng och 15 000 helårsstudenter.

Det är lärosätena själva som avgör vilka kurser som kan vara aktuella och det ska motiveras och dokumenteras på vilket sätt de uppfyller villkoren. I förslaget trycks det på att lärosäten behöver samverka med relevanta parter för att kunna avgöra vilka kurser som är lämpliga sett till arbetsmarknadens behov. Aktörer som nämns är näringsliv, offentliga och ideella organisationer och arbetsmarknadens parter.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) föreslås få i uppdrag att följa upp och utvärdera användningen av den särskilda ersättningsmodellen efter fyra till fem år. Utredningen pekar dock inte ut någon aktör som samordnande och drivande i själva utformningen av nya utbildningar. Det konstateras att lärosäten redan idag har ett ansvar för att samverka med det omgivande samhället och att de måste utveckla nya former av samverkan i och med förslaget. Samtidigt påpekas att arbetsmarknadens parter har en viktig roll för att kanalisera och samordna olika intressen så att de blir tydliga för lärosätena i deras utformning av nya utbildningar. Utredningen konstaterar att denna samordning kan ske samordnat eller enskilt, nationellt och regionalt, med olika företrädare för arbetsmarknaden. Initiativtagare till nya utbildningar kan enligt utredningen vara lärare med relevant kompetens och det pekas på vikten av att det inom varje lärosäte skapas stöd och processer som samordnar arbetet med att identifiera lämpliga utbildningar.

Trygghetsstiftelsens bedömning av förslagen

- Trygghetsstiftelsen ser mycket positivt på förslagen och stiftelsen välkomnar att de kan träda i kraft i januari 2026. Vi vill dock peka på behovet av att även kortare utbildningar på heltid bör kunna omfattas av ersättningsmodellen.
- Det är viktigt att studietakten för de nya utbildningarna dels beaktar regelverket för studier med bibehållen a-kassa, dels villkoren för att erhålla omställningsstudiestöd.
- Trygghetsstiftelsen efterfrågar en utpekad aktör som får ansvar för att initiera, driva och samordna arbetet med att utveckla nya utbildningar, förslagsvis bör UHR få detta uppdrag.
- Trygghetsstiftelsen ser fram emot att ha en dialog med lärosäten och andra berörda aktörer kring utformning av utbildningar som är relevanta för stiftelsens kunder.

Förslagen syftar till att få fler korta och flexibla utbildningar för redan yrkesverksamma vidareutbildning och omställning. Det är helt i linje med vad stiftelsens kunder efterfrågar och behöver – både de i Avtal om omställning och de som kvalificerat sig för det grundläggande omställnings- och kompetensstödet. Eftersom kurserna är korta och på distans kan kunderna ta del av dem redan under uppsägningstiden, parallellt med jobbsökande eller parallellt med sitt ordinarie arbete. Trygghetsstiftelsen välkomnar därför förslagen och ser mycket positivt på att de kan komma på plats till januari 2026. Vi vill dock peka på att även utbildningar på heltid bör kunna omfattas av ersättningsmodellen. Enligt förslaget ska utbildningarna kunna ha en studietakt på maximalt 75 procent. Trygghetsstiftelsen kan se ett värde i att dessa korta utbildningar även bör kunna ha en studietakt på heltid. Det skulle gynna inte minst våra kunder som är i omställning då de skulle kunna slutföra lämpliga utbildningar i snabbare takt och därmed korta tiden till ett nytt arbete.

Det bör dock påtalas att alla i omställning inte kvalificerar sig för omställningsstudiestöd. För en del kan det vara aktuellt att studera med bibehållen a-kassa varför det är viktigt att beakta a-kassereglerna som möjliggör studier på heltid i tre veckor och studier på halvtid i 20 veckor. Om inte detta återspeglas i den föreslagna ersättningsmodellen så är det viktigt att lärosätena tar hänsyn till detta vid utformningen av studietakten för de nya utbildningarna. Sett utifrån regelverket för a-kassa bör studietakten hellre vara på halvtid än på 75 procent eftersom 75 procent räknas som heltidsstudier, som alltså får pågå i maximalt tre veckor. På samma sätt bör möjlig studietakt för utbildningarna vara i linje med den takt det går att erhålla omställningsstudiestöd för.

Huruvida den nya ersättningsmodellen är lämpligt utformad är svårt för Trygghetsstiftelsen att bedöma men vi ställer oss bakom intentionen med den. Vi noterar att enligt förslaget ska modellen utvärderas efter några år och då kan eventuella brister korrigeras.

Enligt utredningen förutsätts varje lärosäte skapa sina egna processer för att utforma nya utbildningar. Trygghetsstiftelsen kan se ett värde i att någon part får ett utpekad uppdrag att initiera och driva på samverkan mellan lärosäten och lämpliga aktörer i utformandet av nya utbildningar. På så sätt kan arbetet ske mer strukturerat och goda exempel enklare spridas. Förslagsvis kan Universitets- och högskolerådet få detta uppdrag eftersom det bör kunna rymmas inom deras ordinarie ansvarsområde.

Slutligen ser Trygghetsstiftelsen fram emot att med vår kompetens ha en dialog med lärosäten kring utformningen av utbildningar som är relevanta för våra kunder.

Ärendet har beslutats av VD Hillevi Engström. I den slutliga handläggningen har enhetschef Said Maroufkhani och utredaren Emil Buskas deltagit.

Stockholm 2025-09-15

Hillevi Engström